

Research Paper

Exploring the Challenges Faced by Muslim Women in International Sport Events: A Case Study of East Azerbaijan Female Athletes

Vajiheh Javani^{1*} , Mina Alemi²

Received: Jul 24, 2023

Revised: Apr 21, 2024

Accepted: Apr 22, 2024

ABSTRACT

Objective: Muslim female athletes in the past faced many issues and problems. In addition to social and cultural obstacles in their own societies, there were also specific regulations approved by international sports institutions on their sports path that led to more problems for them. Therefore, in this research, the challenges that Muslim women faced in international sports events have been analyzed from the perspective of professional female athletes at the international level.

Methodology: The research method of the present study is qualitative. The participants of the present research include female athletes from East Azerbaijan province who have been active at the professional level and have a history of participation in international competitions. A purposive sampling method was employed, and in-depth semi-structured interviews were conducted with 20 participants. Thematic analysis was applied to analyze the data.

Results: According to the analyzing of research data, 17 organizing themes and 3 main themes or overarching themes were extracted from the interviews conducted. The three main themes that were obtained are as follows: Internal obstacles (individual and cultural-social factors), external obstacles (legal mechanisms and regulations of international communities), and the role model of Muslim female athletes.

Conclusion: The international sports rules have had an impact on Muslim women's sports in East Azerbaijan province. However, the existence of gender discrimination and traditional beliefs about femininity and the role of women becomes a challenge to their presence in sports events, which requires the efforts of all institutions and stakeholders, including governments, sports organizations, media and civil society groups.

Keywords: Muslim Women Athletes; International Regulations; Socio-Cultural Factors

1. Associate Professor of Sport Management, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran. (**Corresponding author**)
2. M.A in Sport Management, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran.

* Corresponding author's e-mail address: v.javani@tabrizu.ac.ir

Cite this article: Javani, V., & Alemi, M. (2025). Exploring the Challenges Faced by Muslim Women in International Sports Events: A Case Study of East Azerbaijan province Female Athletes. *Journal of Sport Management and Development*, 14(2), 1-24.

DOI: <https://doi.org/JSMD.2024.25070.2822>

Extended Abstract

Introduction and State of Problem

Muslim women encounter significant barriers in sports that constrain their participation and achievement (Mroz, 2022). Cultural and social limitations, combined with family responsibilities such as marital obligations and childcare, substantially reduce their sporting opportunities (Mse & Tusiime, 2022; Agustina et al, 2024). Media bias, characterized by disproportionate coverage of male athletes and insufficient attention to Muslim women athletes, impedes the emergence of effective role models and perpetuates inequitable gender attitudes (Sheffer, 2021). For Iranian Muslim female athletes specifically, international sanctions across economic, political, and cultural domains create additional obstacles, including equipment shortages, travel restrictions, and diplomatic complications (Nazari et al., 2025; Sadeghi et al., 2018). Collectively, these constraints present Muslim women with disproportionate challenges in international sports participation compared to their counterparts, necessitating targeted interventions from sports governing bodies and international organizations. This study examines the specific challenges faced by Iranian female athletes in international sporting competitions and proposes potential solutions to address these systemic barriers.

Methodology

In this study, a qualitative method employing thematic analysis was used to extract, examine, and interpret the semantic patterns derived from the qualitative data. This approach relies on deriving themes – the key elements inherent in words, sentences, and paragraphs – to identify recurring patterns and provide a deeper understanding of the research topic. The systematic organization of data through thematic analysis, combined with the method's flexibility, also allowed us to scrutinize semantic variations throughout the analysis process effectively. Considering the multiple techniques available in thematic analysis, including frameworks, matrices, network analysis, and comparative approaches, this study primarily employed a network thematic analysis method. Developed by Attride-Stirling, network thematic analysis is particularly well-suited for transforming scattered data into rich, detailed insights by clearly mapping the relationships and interactions among emerging themes. This technique enabled the research team to visually capture intricate thematic connections and thereby enhanced the overall depth and clarity of the findings (Attride-Stirling, 2001). The sample for this research was purposefully selected and consisted of East Azerbaijan province (Iran) women athletes and sports coaches who had previously participated in international events. Participants were interviewed using a semi-structured format, with interviews lasting an average of 45 minutes each. Although theoretical saturation was reached by the sixteenth interview, data collection continued until the twentieth interview to ensure complete and robust insights. For validation and reliability, member checking was conducted to verify the accuracy of interpretations, and the calculation of inter-coder agreement -with one coder being an expert- further strengthened the study's findings. During the coding process, the recorded interviews were meticulously transcribed, and significant semantic units (i.e., the basic themes) were identified. Subsequently,

these basic themes were grouped based on semantic commonalities into more abstract categories and ultimately conceptualized as overarching thematic metaphors. Overall, the methodological framework adopted in this study proved to be a rigorous and effective means of exploring and interpreting the complexities embedded within qualitative data. In summary, the adopted methodological approach provided a comprehensive framework for data analysis, ensuring robust interpretation and meaningful insight into the lived experiences of the participants.

Results

Historical barriers limiting Muslim women's sports participation are steadily diminishing within an evolving global framework that emphasizes democratization in international sports policies aligned with Olympic Charter principles. This progressive shift stems from persistent advocacy and strategic lobbying by Muslim communities, which have been instrumental in challenging traditional obstacles previously reinforced by restrictive regulations across multiple sporting disciplines and competitive levels.

A landmark example of this progress is FIFA's pivotal decision to permit Muslim female footballers to wear headscarves during matches, implemented after its medical committee approved two innovative hijab designs as safe for competitive play. This significant policy revision has expanded opportunities for athletes while simultaneously motivating sportswear manufacturers, including Nike, to develop high-quality athletic apparel that respects Islamic dress codes while enhancing performance and comfort (Bahrainwala & O'Connor, 2022). These developments represent crucial steps toward greater inclusivity within international sports governance frameworks and demonstrate the effectiveness of evidence-based advocacy.

Media representation of successful Muslim women athletes has catalyzed a transformative cultural shift wherein the hijab is increasingly recognized as an expression of personal choice rather than an athletic impediment. This evolving perception encourages more Muslim women and girls to pursue and excel in sports at the international level, creating powerful role models for younger generations across diverse Muslim communities worldwide. The visibility of these athletes challenges stereotypes and demonstrates the compatibility of religious observance with athletic excellence at the highest competitive levels. Given this progress, Iranian sportswear manufacturers, with their nuanced understanding of local cultural norms and community values, should collaborate with experienced designers to create sport-specific attire tailored to Iranian women athletes' needs. This specialized apparel would address both performance requirements and cultural considerations, further facilitating participation and removing practical barriers to entry for aspiring athletes in both individual and team sports contexts.

A comprehensive approach involving sports authorities, women's rights advocates, athletes, and international organizations remains essential for revising policies and sanctions that continue to disadvantage Iranian women in sports (Prouse, 2013). Educational program expansion, sports infrastructure enhancement through dedicated facilities and appropriate funding allocation, and unbiased media representation constitute critical measures for creating a more supportive and inclusive environment across both recreational and competitive sporting contexts (Kotschwar, 2014). Success models from countries such as Malaysia and Indonesia demonstrate that dismantling longstanding barriers requires persistent societal commitment alongside comprehensive policy reforms, robust cultural awareness campaigns, and sustained

economic support. The integration of cultural sensitivity with athletic development programs in these nations provides valuable frameworks that could be adapted to other contexts with similar cultural considerations. By reinforcing inclusivity and equality through collaborative action, the athletic potential and quality of life for Muslim women athletes can be significantly improved. This research underscores the necessity for coordinated efforts among policymakers, industry stakeholders, and media professionals to ensure sports environments worldwide become truly representative of diverse talents and contributions. Through strategic measures and an environment of mutual respect, continuous innovation, and dedicated support, the sports community can effectively empower Muslim women athletes, thereby promoting sustainable development in global sports and ultimately achieving broader social progress that extends well beyond the playing field.

Discussion and Conclusion

This study examines the challenges faced by Muslim women (East Azerbaijan province, Iran) in international sports events. The discussion is organized around three main thematic areas: internal barriers, external constraints, and the emerging role model patterns among Muslim sportswomen. Internal barriers encompass individual and socio-cultural factors that originate in early childhood, when gender distinctions are imposed from the outset, and develop into persistent societal expectations that confine women to traditional domestic roles (Kaim, 2015). These deeply ingrained cultural norms not only limit women's athletic aspirations but also create internal conflicts between personal ambitions and the expectations of families and communities. In addition, patriarchal influences, such as the enforcement of restrictive dress codes and stringent modesty requirements, further constrain athletic participation by imposing standards that often conflict with the functional requirements of competitive sports (Rahbari & Mahmudabadi, 2022). Although Islamic teachings value physical strength and activity, distorted interpretations and extremist ideologies have often been used to restrict female athletic engagement (Hoseini et al., 2022; Farzadfar et al., 2019). External constraints, meanwhile, include legal frameworks and international regulations that disadvantage Muslim women athletes. Sports governing bodies have historically implemented policies that restrict culturally appropriate attire, such as the hijab, and some proposals to enhance the visual appeal of women's sports have resulted in standardized, inflexible dress codes. Such measures not only undermine the inclusive spirit of international sports but also reinforce global gender stereotypes, thereby marginalizing Iranian sportswomen in competitive environments. Moreover, economic instability, political sanctions, and international regulatory pressures exacerbate these obstacles by limiting access to adequate training facilities and competitive opportunities. Societal sanctions, manifested in both overt and covert discriminatory practices, further restrict the professional and personal development of female athletes, placing them at a distinct disadvantage compared to their male counterparts (Feizabadi et al., 2015). The discussion also considers divergent national approaches towards women's sports within Muslim societies. For instance, countries like Turkey have implemented progressive policies that have effectively reduced traditional restrictions and fostered more favorable conditions for female athletes. In contrast, nations such as Iran and Iraq continue to adhere to conventional norms that impede the full engagement of women in sports (Agustina et al., 2024). This discrepancy

highlights the complex interplay between cultural, religious, and regulatory factors in shaping the sports environment for Muslim women.

Overall, the challenges confronting Iranian Muslim women in international sports are multifaceted, arising from a blend of internal socio-cultural limitations and external institutional barriers that jointly restrict their capacity to achieve their full athletic potential. The challenges discussed illustrate that systemic barriers, deeply rooted in both cultural and institutional practices, continue to impede progress for female athletes, necessitating further examination of viable strategies for reform rather than offering definitive solutions at this stage. In considering these multifarious challenges, the discussion avoids presenting a conclusive verdict, instead emphasizing the need for more discussion to better understand and ultimately dismantle the intricate web of barriers that hinder the full participation of Iranian Muslim women in the global sports arena.

Originality/Value

This study is valuable because it comprehensively examines not only internal socio-cultural barriers but also international regulatory obstacles faced by Iranian Muslim women athletes.

Research Limitations/Implications

Due to the significant cultural variations among women in different Iranian cities, generalizing certain findings to all of Iran may be inaccurate, underscoring the need for further localized research.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

In this study, all ethical principles have been observed. Participants took part in the interviews after giving informed consent, having been made aware of the objectives and procedures of the research. Maintaining the confidentiality of their information and their privacy was one of the main requirements of the study, and all stages of data collection were conducted in a secure and trusted environment.

Funding

During this research, no financial aid was received from public, commercial and nongovernmental sources.

Authors' contribution

The authors of this Research had equal participation in all the states of project implementation including design implementation and writing.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest in conducting this research or preparing this article. All research activities were carried out independently, impartially, and without any affiliation to political, commercial, or organizational factors.

Acknowledgments

Sincere thanks and appreciation are extended to all those who, with their constructive comments and feedback, assisted at every stage of the research.

References

- Agustina, D., Rismayanthi, C., Sumaryanti, S., Yuniana, R., Nugroho, S., Haidar, M.D., Wang, Z., & Murgolo, M. (2024). Policies and obligation of women athletes clothing at international sports events: A literature study. *Tanjungpura Journal of Coaching Research*, 2(3), 104-113. [<https://doi.org/10.26418/tajor.v2i3.80906>]
- Alexander, A.P. (2019). Lincoln and Guba's quality criteria for trustworthiness. *IDC International Journal*, 6(4), 1-6. [[Link](#)]

- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative Research*, 1, 385 - 405. [<https://doi.org/10.1177/146879410100100307>]
- Bahrainwala, L., & O'Connor, E. (2022). Nike unveils Muslim women athletes. *Feminist Media Studies* 22(3), 469-484. [<https://doi.org/10.1080/14680777.2019.1620822>]
- Cox, M., Dickson, G., & Cox, B. (2017). Lifting the veil on allowing headscarves in football: A co-constructed and analytical autoethnography. *Sport Management Review*, 20(5), 522-534 . [<https://doi.org/10.1016/j.smr.2016.10.007>]
- Hoseini, S. A., Razavi, S. M. H., Amirnejad, S., & Hoseini, S. E. (2022). Designing A Gender Equality Model In Iranian Sports (With Emphasis On Championship And Professional Sports). *Journal of Sport Management and Development*, 11(1), 185-207. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2022.6295>] [In Persian]
- Farzadfar, M., Yoosefy, B., & Bahrami, S. (2019). Identifying the National and International Social Consequences of Muslim Women Athlete's Accomplishment in International Sporting Events. *Journal of Sport Management and Development*, 8(3), 182-195. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2019.3878>] [In Persian]
- Feizabadi, M. S., Delgado, F., Khabiri, M., Sajjadi, N., & Alidoust, E. (2015). Olympic Movement or Diplomatic Movement? The role of Olympic Games on development of international relations. *Journal of Sports Science*, 3, 186-194. [<https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4497.3604>]
- Kaim, D. (2015). Barriers to women's participation in sport and active recreation. *Int J Phys Educ Sports Health*, 2, 96-8. [[Link](#)]
- Kotschwar, B. (2014). Women, sports, and development: Does it pay to let girls play. *Peterson Institute for International Economics*: Washington, n. PB, 14-8. [[Link](#)]
- Mroz, K. (2022). Muslim Sportswomen: A New Way of Being Religious in the Contemporary World. *Journal of South Asian and Middle Eastern Studies*, 45, 13-28. [<https://doi.org/10.1353/jsa.2022.0004>]
- Mse, E., & Tusiime, B. (2022). Analysis of the Relationship between Family Roles and Women Participation in Sports. *International Journal of Research in Sociology and Anthropology* 7(1),7-17. [[Link](#)]
- Nazari, S., Ramezaninejad, R., Goharrostami, H.R., & Rahmati, M.M. (2025). Analyzing the dominant approaches women's sports with an emphasis on gender analysis. *Sport Management and Development*, 14(1), 71-94. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2023.23886.2775>] [In Persian]
- Prouse, C. (2013). Harnessing the hijab: the emergence of the Muslim Female Footballer through international sport governance. *Gender, Place & Culture*, 22(1), 20-36. [<https://doi.org/10.1080/0966369X.2013.832664>]
- Rahbari, L., & Mahmudabadi, Z. (2022). Women's (non) participation in sports: Gendered attitudes, biopolitics, and women's perceptions of body and sports in Iran. *DiGeSt-Journal of Diversity and Gender Studies*, 9(1), 89-105. [<https://doi.org/10.21825/digest.81846>]
- Sadeghi, S., Sajjadi S.N., Nooshabadi, H.R., & Farahani, M.J. (2018). Social-cultural barriers of Muslim women athletes: Case study of professional female athletes in Iran. *Journal of Management Practices, Humanities and Social Sciences*, 2(1), 06-10. [<https://doi.org/10.33152/jmphss-2.1.2>]
- Sheffer, M.L. (2021). New Media, Old Ways: An Analysis of Sports Media's Depiction of Female Athletes on Instagram and Snapchat. *Journal of Sports Media*, 15, 31-50. [<https://doi.org/10.1353/JSMD.2020.0009>]

واکاوی چالش‌های پیش روی زنان مسلمان در رویدادهای ورزشی بین‌المللی مورد مطالعه: زنان ورزشکار استان آذربایجان شرقی

وجیهه جوانی^{۱*}، مینا عالمی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۳

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۰۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۲

چکیده

هدف: زنان ورزشکار مسلمان در گذشته با مشکلات زیادی مواجه بودند. علاوه بر موانع اجتماعی در جامعه خود، در مسیر ورزشی نیز قوانین مصوب خاصی توسط نهادهای ورزشی جهانی وجود داشت که موجب ایجاد مشکلات بیشتری برای آنها می‌شد. از این رو، در پژوهش حاضر به واکاوی چالش‌های زنان مسلمان و ورزشکار استان آذربایجان شرقی در رویدادهای ورزشی بین‌المللی پرداخته شده است.

روش‌شناسی: روش پژوهش حاضر، کیفی است. مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر شامل زنان ورزشکار استان آذربایجان شرقی است که در سطح حرفه‌ای فعالیت می‌کردند و سابقه حضور در رقابت‌های بین‌المللی را داشتند. شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع هدفمند بود که با استفاده از سوالات نیمه‌ساختاریافته از ۲۰ نفر مصاحبه عمیق انجام شد. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها تحلیل تماتیک بود.

یافته‌ها: با تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، ۱۷ مضمون سازمان‌دهنده و ۳ تم اصلی به شرح: موانع داخلی (عوامل فردی و فرهنگی-اجتماعی)، موانع خارجی (سازوکارهای قانونی و مقررات مجامع بین‌المللی) و الگوی نقش زنان مسلمان ورزشکار، استخراج شدند.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان می‌دهد که قوانین بین‌المللی ورزشی بر ورزش زنان مسلمان استان آذربایجان شرقی در تأثیرگذار بوده است. با این حال، وجود تبعیض جنسیتی و باورهای سنتی در خصوص نقش زنان به عنوان چالشی در برابر حضور زنان در رویدادهای ورزشی است که رفع آن‌ها نیازمند تلاش همه نهادها و مؤثران، از جمله دولت‌ها، سازمان‌های ورزشی و سایر نهادهای مربوطه است.

واژه‌های کلیدی: زنان مسلمان ورزشکار، قوانین بین‌المللی، عوامل فرهنگی-اجتماعی

۱. دانشیار مدیریت ورزش، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. کارشناسی‌ارشد مدیریت ورزش، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران.

* نشانی الکترونیک نویسنده مسئول: v.javani@tabrizu.ac.ir

استناد: جوانی، وجیهه و عالمی، مینا. (۱۴۰۴). واکاوی چالش‌های پیش روی زنان مسلمان در رویدادهای ورزشی بین‌المللی، مورد مطالعه: زنان ورزشکار استان آذربایجان شرقی. مدیریت و توسعه ورزش، ۱۴(۲)، ۱-۲۴.

DOI: <https://doi.org/JSMD.2024.25070.2822>

نوآوری پژوهش و پیام کلی

این پژوهش به جای تمرکز صرف بر موانع داخلی و فرهنگی، همزمان به بررسی موانع بین‌المللی و مقررات ورزشی پرداخته است؛ و با بکارگیری روش تحلیل شبکه مضامین، پژوهش توانسته است تعامل و ارتباط میان عوامل فردی، اجتماعی و محدودیت‌های قانونی را به‌طور دقیق و عمیق تحلیل کند. پیام اصلی این پژوهش تأکید بر آن است که محدودیت‌های پیش رو برای زنان مسلمان استان آذربایجان شرقی در عرصه ورزشی تنها ناشی از بُعد فرهنگی یا خانوادگی نیستند، بلکه عوامل بین‌المللی و مقررات رسمی نیز نقش بسزایی در شکل‌دهی به این محدودیت‌ها دارند.

مقدمه

ورزش در هر جامعه‌ای نقش مهمی در بهبود سلامتی، توانمندی‌های جسمانی و روانی افراد دارد. اما، زنان مسلمان در طول تاریخ با مشکلات و موانع زیادی در زمینه حضور و شرکت در فعالیت‌های ورزشی مواجه بوده‌اند. این محرومیت‌ها و فقدان فرصت‌ها و امکانات می‌تواند ناشی از محدودیت‌های فرهنگی-اجتماعی باشد که بر زنان مسلمان تحمیل می‌شود (میرشکاران و همکاران^۱، ۲۰۲۰). در برخی فرهنگ‌ها و جوامع سنتی و متعصب، ورزش برای زنان به عنوان فعالیت نامناسب و ناشایست در نظر گرفته می‌شود. در صورتی که زنان تصمیم بگیرند در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند، ممکن است تحت فشار و تحقیر قرار گیرند یا حتی تهدید جانی نیز شوند (هارکنس^۲، ۲۰۱۲). علاوه بر این موارد، مسئولیت‌ها و وظایف خانوادگی نیز می‌تواند یکی دیگر از موانع حضور زنان مسلمان در ورزش باشد. اغلب زنان به خاطر داشتن وظایف خانوادگی مانند همسراری و مراقبت از فرزندان، فرصت کافی برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی را ندارند. این موضوع می‌تواند به دلیل عدم توانمندی در تعادل بین زندگی خانوادگی و فعالیت‌های ورزشی باشد. زنان مسلمان به عنوان مادران و همسران، ممکن است بر عهده‌داری مسئولیت‌های بیشتری باشند که انجام آن‌ها نیاز به وقت و انرژی بیشتری دارد (میرشکاران و همکاران، ۲۰۲۰). از سوی دیگر، تبعیض رسانه‌ای نیز عامل مهمی است که زنان مسلمان در حوزه ورزشی با آن مواجه هستند. رسانه‌ها معمولاً تمرکز خود را روی ورزشکاران مرد قرار می‌دهند و حضور زنان مسلمان را به طور کامل نادیده می‌گیرند یا به حد جزئی به آن‌ها توجه می‌کنند. این باعث می‌شود تا موضوع ورزش زنان در کشور عادی‌سازی نشده و جا نیفتد و حتی نمونه‌های موفقیت زنان مسلمان در فعالیت‌های ورزشی در جامعه به طور کافی شناخته نشود. بنابراین، آن‌ها به عنوان الگوی نقش و الهام‌بخش برای دیگران مورد توجه قرار نمی‌گیرند که موجب تقویت نگرش جنسیتی ناعادلانه در جامعه و سوق دادن جامعه به سمت حاکمیت مرد سالاری می‌شود (ینیلمز^۳، ۲۰۲۱). علاوه بر این، تبعیض رسانه‌ای می‌تواند تأثیرات منفی روی اعتماد به نفس و انگیزه زنان مسلمان در حضور ورزشی داشته باشد و آن‌ها را از شرکت کردن در فعالیت‌های ورزشی باز دارد (حسینی و همکاران، ۲۰۲۲).

علاوه بر موانع داخلی، موانع خارجی نیز برای ورزش زنان مسلمان وجود دارند. یکی از عوامل اصلی این موانع، قوانین بین‌المللی حاکم بر میادین ورزشی است که ممکن است مانع رقابت زنان با حجاب و پوشش اسلامی شوند. این قوانین می‌توانند به طور غیرمستقیم تأثیر محدودکننده‌ای بر فعالیت و مشارکت زنان مسلمان در ورزش داشته باشند. همچنین، سطح پایین مشارکت و نرخ پایین موفقیت زنان مسلمان، به ویژه زنان مسلمان ایرانی، نشان می‌دهد که این گروه از ورزشکاران به طور آشکاری در بازی‌های المپیک و سایر رقابت‌های ورزشی به حاشیه رانده شده‌اند (دالتون^۴، ۲۰۱۳). یکی از دلایل آن، مربوط به مسائل اخیر درباره پوشش اسلامی در فضاهای ورزشی تحت حاکمیت بین‌المللی می‌باشد. در دیدار حساس انتخابی المپیک ۲۰۱۲ فوتبال زنان ایران در ژوئن ۲۰۱۱، روسری که برخی از زنان مسلمان بر سر داشتند، مرکز بحث و جدال بود (پروس^۵، ۲۰۱۳). این تیم به دلیل تصمیم هیئت بین‌المللی اتحادیه فوتبال بین‌المللی (ایفاب^۶) و اتحادیه بین‌المللی فوتبال (فیفا^۷) در مورد ممنوعیت روسری زنان ایرانی، مجبور به شکست و کناره‌گیری از رقابت شدند (هاروونی و بلانگا^۸، ۲۰۲۲). مطابق قانونی با عنوان قانون چهارم فوتبال که توسط FIFA و IFAB تصویب شده‌است، این ممنوعیت برای

¹ Mirshekaran et al

² Harkness

³ Yenilmez

⁴ Daulton

⁵ Prouse

⁶ International Football Association Board (IFAB)

⁷ Federation Internationale de Football Association (FIFA)

⁸ Hareuveny & Blanga

کاهش خطر خفگی بازیکنان و ایمنی آن‌ها وضع شد. زیرا روسری و حجاب بازیکنان بگونه‌ای است که دور گردن و گلو بازیکنان می‌پیچد و موهای آن‌ها را می‌پوشاند.

براساس این قانون زنان مسلمان با پوشش و حجاب اسلامی، اجازه شرکت در رقابت‌ها را ندارند (پروس، ۲۰۱۳). متن قانون چهارم فوتبال بدین شرح است: بازیکن نباید از هیچ وسیله‌ای که برای خودش یا بازیکن دیگری خطرناک باشد استفاده کند، از جمله هر نوع جواهرات. و همچنین اولین تصمیم قانون چهارم می‌دهد: تجهیزات اساسی اجباری نباید حاوی اظهارات سیاسی، مذهبی یا شخصی باشد. بنابراین، طبق این قانون، زنان مسلمان با پوشش و حجاب اسلامی، اجازه شرکت در رقابت‌ها را ندارند. تفسیر قانون و تصمیمات مربوط به آن در اختیار داوران انفرادی قرار دارد که به فوتبالیست‌های زن امکان استفاده از روسری و حجاب اسلامی در بعضی از رقابت‌ها را بر اساس تصمیم داوران، ممکن می‌سازد (کوکس و همکاران، ۲۰۱۷). اما این موضوع می‌تواند باعث تصمیمات ناعادلانه و تبعیض علیه زنان مسلمان شود و باعث محدود شدن فرصت‌ها و آموزش‌های ورزشی برای آن‌ها شود. همچنین، سازمان‌ها و اتحادیه‌های ورزشی نیز می‌توانند موانعی را برای مشارکت زنان مسلمان ایجاد کنند. این موانع شامل الزام به لباس‌های ورزشی غیرمناسب، ممنوعیت حضور زنان، در مراکزی که حجاب ممنوع است (بن و داگکاس، ۲۰۱۲)، و تبعیض‌های فرهنگی و نژادی است. تمام این موانع می‌توانند تأثیر مخربی روی اعتماد به نفس و انگیزه زنان مسلمان داشته باشند و از شرکت فعال آن‌ها در ورزش باز دارند. همچنین، تفسیر قانون چهارم در ورزش فوتبال نقش سیاسی مهمی دارد و تأثیرات آن بر جنسیت، رهبری و مذهب قابل مشاهده است (دیکسون و رایان، ۲۰۱۶). این تفسیر با ساختار چند سطحی فوتبال بین‌المللی ترکیب شده (دیکسون و همکاران، ۲۰۱۰) و در نتیجه دو بحث گسترده در رسانه‌ها و محافل سیاسی درباره حجاب و استفاده از روسری تولید شده است. سوالاتی مطرح می‌شود که آیا حجاب باید در فضاهای ورزشی به عنوان یک نماد مذهبی و سیاسی ممنوع شود و آیا استفاده از روسری خطری برای بازیکنان دارد یا خیر. در برخی مسابقات، فوتبالیست‌های مسلمان تصمیم گرفتند به جای بازی بدون روسری، بازی نکنند و زنان مسلمان ایرانی نیز به دلیل قوانین اسلامی کشور، اجازه شرکت بدون حجاب در برخی رقابت‌ها را ندارند (بن و داگکاس، ۲۰۱۲). این موضوع موجب لغو مسابقه تیم ملی فوتبال زنان ایران با اردن شد (ایوب، ۲۰۱۱). تعارض این قانون با منشور المپیک که تبعیض را بر اساس نژاد، دین، سیاست و جنسیت ناسازگار می‌داند (فیستر، ۲۰۱۰). نشان می‌دهد که این موضوع هنوز مورد بحث و بررسی قرار دارد و نتیجه نهایی آن هنوز مشخص نیست. و این تعارض در حالی است که حجاب فیفا به عنوان نمونه‌ای از اسلام هراسی جنسیتی در ورزش توصیف شده است (حمزه، ۲۰۱۷) و اگر زنان مسلمان بخواهند در رقابت‌های سطح بالای فوتبال شرکت کنند، چنین سیاست‌هایی آن‌ها را مجبور می‌کند تا ایمان خود را انکار کنند و یکسان لباس بپوشند (دانلی، ۱۹۹۶).

بی شک چنین سیاست‌هایی یک استراتژی را در پیشبرد جهان تک فرهنگی شکل می‌دهد. با توجه به تمامی ملاحظات و موانع مذکور، در ادامه به مانع خارجی دیگری در رقابت‌های بین‌المللی زنان مسلمان ایرانی اشاره می‌شود. تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران، به عنوان یک جنبه از سیاست بین‌المللی کشورهای دیگر، ممکن است باعث محدودیت‌هایی برای رقابت ورزشکاران زن مسلمان ایرانی در رقابت‌های بین‌المللی شده باشند. این تحریم‌ها عبارتند از تحریم‌های اقتصادی، سیاسی، ورزشی و فرهنگی که به طور جمعی باعث تأخیر و مشکلاتی برای ورزشکاران ایرانی شده‌اند. تحریم‌های اقتصادی به

¹ Cox et al

² Benn & Dagkas

³ Ryan & Dickson

⁴ Ayub

⁵ Pfister

⁶ Hamzeh

⁷ Donnelly

عنوان یک جنبه اصلی تحریم‌های بین‌المللی، ممکن است موجب کاهش تأمین تجهیزات ورزشی و مشکلات مالی برای ورزشکاران ایرانی شده باشد. این تحریم‌ها می‌توانند باعث محدودیت در تأمین منابع مالی و تجهیزات مورد نیاز برای آموزش، تمرین و شرکت در رقابت‌های بین‌المللی شوند (علوی و همکاران، ۲۰۲۱). تحریم‌های سیاسی نیز ممکن است مشکلاتی را برای ورزشکاران ایرانی در رقابت‌های بین‌المللی ایجاد کرده باشند. این تحریم‌ها ممکن است شامل محدودیت‌های سفر، ممنوعیت صدور ویزا و مشکلات دیپلماتیک باشند که باعث محدودیت در شرکت ورزشکاران در رقابت‌ها و ممنوعیت حضور آن‌ها در مسابقات بین‌المللی شوند (فیض‌آبادی و همکاران، ۲۰۱۵).

همچنین، تحریم‌های فرهنگی می‌توانند به شکل محدودیت‌هایی در عرصه فرهنگ ورزشی و اجتماعی روی ورزشکاران ایرانی تأثیر گذارند. این محدودیت‌ها ممکن است باعث ایجاد مشکلات در رفتارها، محدودیت در دسترسی به منابع تخصصی، کاهش فعالیت‌های فرهنگی و ورزشی و تحت‌الشعاع قرارگیری ورزشکاران ایرانی شوند (فیض‌آبادی و همکاران، ۲۰۱۵). در کل، محدودیت‌ها و مشکلات مذکور می‌توانند باعث کاهش فرصت‌های ورزشی و رقابتی برای زنان مسلمان ایرانی شوند و تأثیر منفی روی شرکت و عملکرد آن‌ها در رقابت‌های بین‌المللی داشته باشند. همچنین، این موانع ممکن است توانایی توسعه و پیشرفت ورزش زنان در ایران را نیز محدود کنند. با توجه به اینکه زنان مسلمان همچنان با چالش‌هایی مواجه هستند که ریشه‌های آن‌ها در سیاست‌ها و قوانین مصوب مجامع بین‌المللی قرار دارد و به دلیل فرهنگ و اعتقادات خود، آن‌ها خود را ملزم به رعایت این قوانین می‌دانند، ورود آن‌ها به حوزه ورزش در سطح بین‌المللی با چالش‌هایی مواجه است. شناسایی این چالش‌ها می‌تواند اولین گام برای شناخت بهتر مسئله و یافتن راه‌حل مناسب باشد. در راستای این هدف، در پژوهش حاضر به مطالعه چالش‌های پیش روی زنان مسلمان و ورزشکار استان آذربایجان شرقی در رویدادهای ورزشی بین‌المللی پرداخته شده است.

روش‌شناسی

در این پژوهش از روش کیفی با رویکرد تحلیل مضمون استفاده شد تا الگوهای معنایی داده‌های کیفی شناسایی، تحلیل و تفسیر شوند. در این روش، تم‌ها به عنوان عناصر کلیدی در استخراج معنا از متون به کار رفته و به پژوهشگران کمک می‌کند تا الگوهای مشترک را شناسایی و داده‌ها را منسجم سازمان‌دهی کنند. انعطاف‌پذیری این روش امکان بررسی تغییرات معنایی در طول فرایند تحلیل را می‌دهد و با کاربرد در انواع داده مانند مصاحبه‌ها و گزارش‌ها، آن را به ابزاری کارآمد در پژوهش‌های کیفی بدل می‌کند. در این پژوهش از روش تحلیل شبکه مضامین استفاده شده است. این روش که توسط آتراید-استرلینگ^۱ (۲۰۰۱) توسعه یافته، به پژوهشگران امکان تجزیه و تحلیل دقیق داده‌های کیفی را می‌دهد. روش تحلیل شبکه مضامین یک روش مناسب برای تحلیل مضمون است و باعث تبدیل داده‌های پراکنده و متنوع به داده‌هایی غنی و تفصیلی می‌شود. با استفاده از روش تحلیل شبکه مضامین، می‌توان الگوها، روابط و تداخلات بین مضامین را در داده‌ها شناسایی کرد و به تحلیل عمیق‌تر و تفصیلی‌تری از موضوع مورد بررسی دست یافت. این روش به پژوهشگران امکان می‌دهد تا ارتباطات اصلی و ارتباطات فرعی بین مضامین را به وضوح نمایش دهند و تصویر کلی و جامعی از مفاهیم و الگوهای موجود در داده‌ها را ارائه کنند (آتراید استرلینگ، ۲۰۰۱). به طور خلاصه، استفاده از روش تحلیل شبکه مضامین در پژوهش حاضر، به پژوهشگران امکان می‌دهد تا اطلاعات غنی و جامعی را از داده‌های کیفی به دست آورند و الگوها، روابط و تداخلات بین مضامین را درک کنند. روش نمونه‌گیری مورد نظر در این پژوهش از نوع هدفمند است. بر این اساس، محقق با توجه به هدف پژوهش، به زنان ورزشکار و مربیان استان آذربایجان شرقی که سابقه حضور در رویدادهای بین‌المللی ورزشی داشته‌اند، مراجعه کرد (جدول ۱). پس از توضیح کامل موضوع و هدف پژوهش، به طور میانگین به مدت ۴۵ دقیقه با ۲۰ نفر از آن‌ها مصاحبه نمود. از مصاحبه

¹ Attride-Stirling

۱۶ به بعد، داده جدیدی به دست نیامد و اشباع نظری حاصل شد، اما پژوهشگران، جهت حصول اطمینان، تا مصاحبه ۲۰ ادامه دادند. در این پژوهش، جهت حصول اطمینان از اعتبار یافته‌های پژوهش، از استراتژی ارائه شده توسط لینکلن و گوبا^۱ به نام روش بررسی اعضا استفاده شد (الکساندر^۲، ۲۰۱۹). در ادامه پژوهش، از روش درصد توافق درون موضوعی دو کدگذار برای صحت پایایی یافته‌ها استفاده شد. در این روش از یکی از اساتید آموزشی و متخصص در کدگذاری درخواست شد تا به عنوان کدگذار ثانویه در پژوهش مشارکت کند.

جدول ۱. ویژگی‌های مصاحبه‌شوندگان

Table 1. Characteristics of the interviewees

رشته ورزشی Sports Discipline	سوابق ورزشی Sports Experience	کد Code
دوچرخه‌سواری	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Fch
والیبال	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Sa
دومیدانی و دوگانه	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Sba
تنیس روی میز	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Sd
تنیس روی میز	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Sr
رزمی	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Sj
رزمی	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Sb
دوگانه و صحرانوردی	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Za
دوگانه و صحرانوردی	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Zr
دوچرخه‌سواری	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Ra
فوتسال	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Ni
رزمی	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Sm
دوچرخه‌سواری	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Fa
تیراندازی	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Ps
دوچرخه‌سواری	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Eeb
رزمی	شرکت در رقابت‌های بین‌المللی	Nb
هندبال و فوتسال	ورزشکار حرفه‌ای	Fj
دومیدانی	ورزشکار حرفه‌ای	Shs
والیبال	ورزشکار حرفه‌ای	Rn
رزمی	ورزشکار حرفه‌ای	Mt

در فرآیند کدگذاری داده‌ها، ابتدا مصاحبه‌های ضبط‌شده با دقت رونویسی شدند و سپس واحدهای معنایی موجود در متن مصاحبه‌ها به صورت جملات و عبارات معنادار استخراج و با استفاده از کدهای مشخص، دسته‌بندی شدند (جدول ۲). پژوهشگران بر اساس یک روند مشخص، پایین‌ترین سطح گزاره‌های پدیده را از متن استخراج می‌کنند (مضامین پایه). به عبارت دیگر، عبارات، توضیحات و جملاتی که نشان‌دهنده تلاش مصاحبه‌شوندگان برای غلبه بر مشکلات و کسب تسلط در مسیر ورزش حرفه‌ای هستند، انتخاب می‌شوند. سپس، بر اساس موضوعات مشترک معنایی، این مضامین پایه‌ای گروه‌بندی شدند و به صورت مفاهیم انتزاعی‌تر شکل یافته می‌شوند. در مرحله بعدی، پژوهشگران

¹ Lincoln and Guba

² Alexander

مضامین برجسته را در قالب استعاره‌های اساسی به عنوان مضامین حاکم بر کل متن تعیین می‌کنند و بدین ترتیب، مضامین فراگیر شکل داده می‌شوند (جدول ۳).

یافته‌ها

پس از تحلیل داده‌های پژوهش (جدول ۲)، ۱۷ مضمون سازمان‌دهنده و ۳ تم اصلی یا مضمون فراگیر از مصاحبه‌های صورت گرفته، استخراج شدند (جدول ۳).

جدول ۲. نمونه‌ای از مضامین پایه مستخرج از مصاحبه‌ها

Table 2. A Sample of Basic Themes Extracted from the Interviews

مضامین پایه Basic Themes	متن مصاحبه Interview text	کد Code
عدم قبول پوشش اسلامی توسط فدراسیون‌ها Rejection of Islamic dress code by federations	در اکثر رشته‌های ورزشی بالخصوص ورزش‌های مدرن، عدم قبول پوشش زنان مسلمان مانع از حضور آن‌ها در رقابت‌های بین‌المللی آن رشته شده است.	Zr12
مواضع ایدئولوژی Ideological positions	متأسفانه در برخی مواقع مواضع ایدئولوژی و مشکلات کشورها باهم، قاطعی رقابت‌های سالم ورزشی شده و ما چند سال قبل شاهد حذف تیممان از مسابقات بین‌المللی و عدم اجازه شرکت بودیم.	Fj12
قوانین ضد اسلامی Anti-Islamic regulations	نمونه‌ای از آثار زیان بار ترکیب سیاست با قوانین بین‌الملل را می‌توان تقریباً ده سال پیش در طی تصویب یک قانون ضد اسلامی که به زنان فوتبالیست ما اجازه شرکت در رقابت‌های بین‌المللی را نمی‌داد، دید.	Fj13
دموکراسی در رقابت‌های بین‌المللی Democracy in international competitions	در سال‌های قبل فدراسیون‌ها حجاب زنان مسلمان را در رقابت‌ها قبول نمی‌کردند اما امروزه نوعی دموکراسی در رقابت‌های بین‌المللی وجود آمده که هر فردی با هر رنگ، دین، فرهنگ و... می‌تواند در رقابت‌ها شرکت کند.	Mt10
حذف تعصبات افراطی از رویدادهای بین‌المللی Elimination of extreme biases from international events	هر کشوری دارای افرادی با تعصبات افراطی است که گاهی در رویدادهای ورزشی نیز تاثیر می‌گذارد، البته امروزه با گذشت زمان چنین اتفاقاتی کمتر می‌افتد.	Mt11
منع شرکت زنان مسلمان در رقابت‌های بین‌المللی به دلایل سیاسی Prohibition of Muslim women's participation in international competitions for political reasons	به نظر من بیشترین دلیلی که فدراسیون‌ها به زنان ورزشکار باحجاب اجازه شرکت نمی‌دهند از نوع سیاسی بوده؛ چرا که نمی‌خواهند در رقابت‌ها، کشورهای غیراسلامی به آن‌ها باززند.	Rn8
تضاد قوانین فدراسیون‌های بین‌المللی با ایدئولوژی و ارزش‌های ما Conflict between international federation regulations and our ideology and values	به نظر من برخی قوانین رشته‌های ورزشی مدرن با هدف آسیب رساندن به فرهنگ و اعتقادات ماست چرا که قوانین این ورزش‌ها در تضاد کامل با قوانین جامعه و فرهنگ ماست.	Rn5
استفاده از حجاب به شرط ممکن بودن در برخی رشته‌ها Wearing hijab on the condition that it is feasible in certain sports	قوانین بین‌المللی زمانی حجاب زنان مسلمان را در رقابت‌ها می‌پذیرد که امکان حجاب در آن رشته ورزشی وجود داشته باشد.	Sd10
لباس‌های نامرغوب ورزشی _ اسلامی Low-quality Islamic sportswear	برخی لباس‌های نامناسبی که در مسابقات پوشیده می‌شود، تمرکز بازیکن را از بین می‌برد و بازیکن به جای تمرکز بر حرکاتش، بیشتر به فکر درست کردن لباسش هست.	Sd2
عدم‌پذیرش کامل حجاب توسط کشورهای غربی و سکولار Incomplete acceptance of hijab by Western and secular countries	حجاب ما تا حدودی در رقابت‌های بزرگ بین‌المللی پذیرفته شده، اما در کشورهای اروپایی به طور کامل به زنان مسلمان حق شرکت در مسابقات داده نمی‌شود.	Za6
انتخاب آزادانه ورزش‌ها براساس استعداد Free selection of sports based on talent	اگر هریک از زنان جامعه ما آزادانه و بدون از فکرهای زائد به ورزشی که در آن استعداد دارند بپردازند و جلو بروند صددرصد آینده ورزشی روشن و	Ra8

موفقیت‌های بیشتری کسب می‌کنند.

Ra12

عدم پذیرش کامل حجاب به عنوان یک ضرورت دینی توسط جوامع بین‌الملل
Lack of full recognition of hijab as a religious necessity by international communities

در رقابت‌های بین‌المللی برخی کشورها حجاب و پوشش زنان مسلمان را پذیرفته و برخی دیگر نمی‌پذیرند و آن را به عنوان یک نماد تبلیغاتی تصور می‌کنند.

Ra15

محدودیت بانوان در انتخاب و ادامه رشته ورزشی
Restrictions on women in selecting and continuing sports disciplines

بانوان ورزشکار ما بنا بدلایلی که هم داخل ایران هست و هم در جوامع بین‌الملل هست، نمی‌توانند رشته ورزشی محبوب و تخصصی خود را تا انتها و بصورت حرفه‌ای ادامه دهند به ناچار وارد رشته‌ی ورزشی دیگری می‌شوند و یا مسیر حرفه‌ای‌گری خود را کنار می‌گذارند.

Rn1

محدودیت‌های حرکتی لباس‌های ورزشی زنان مسلمان
Mobility limitations of Muslim women's sportswear

در مسابقات زنان مسلمان آن پوشش راحتی که دیگران دارند را، ندارند و در برخی مواقع خود این پوشش‌ها آنقدر زیاد است که مشکل‌آفرین می‌شود.

جدول ۳. مضامین
Table 3. Themes

مضامین پایه Basic Themes	مضامین سازمان‌دهنده Organizing Themes	مضامین فراگیر Global Themes
رشد طرز تفکر جامعه، عدم استفاده از تجربیات مربیان مرد، سطح آگاهی پایین مردم، حذف تفکرات افراطی، باورهای غلط جامعه، عرف جامعه، حذف باورهای افراطی، تخریب روحیه بانوان ورزشکار با طرز تفکر منفی افراطیون، باورهای جامعه، کلیشه‌های جنسیتی، نگاه‌های آزاردهنده افراد، حذف باورهای افراطی جامعه، عدم اجازه تماشا مسابقات بانوان به عموم، تفکیک مردان و زنان در حوزه ورزش، جداسازی زنان و مردان در ورزش، تفکیک مردان و زنان در ورزش، بار روانی حاصل از محیط، اثر محیط، عدم اعتماد به ورزشکاران زن، تاثیر منفی باورهای کلیشه‌ای بر ورزش زنان، تاثیر روانی محیط، بینش ابزاری به زنان، تاثیر تلقین ذهنی بر عملکرد، باورهای قدیمی سبک زندگی، طرز تفکر غلط خانواده‌ها، عدم حمایت خانواده‌ها، تاثیر مذهب در انتخاب ورزش، دیدگاه خانواده‌ها، تفکر غلط خانواده‌ها، تاثیر تفاوت فرهنگ‌ها، طرز تفکر غلط خانواده‌ها، طرز تفکر غلط خانواده، سبک زندگی هر خانواده، تغییر سبک زندگی، منشا باورهای فرد، تاثیر سبک زندگی در پوشش، طرز تفکر غلط خانواده‌ها، تاثیر سبک زندگی، طرز تفکر غلط خانواده‌ها، باورهای هر خانواده، تاثیر رسم و رسومات محل زندگی فرد، رشد طرز تفکر خانواده‌ها، عدم استقبال خانواده‌ها از ورزش دخترانشان، مخالفت خانواده‌ها با حرفه‌ای‌گری در ورزش زنان، آثار ورزش بر روی زنان و خانواده‌هایشان.	حاکمیت کلیشه‌های جنسیتی در عرف جامعه Dominance of gender stereotypes in societal norms سبک زندگی Lifestyle تبعیض جنسیتی و حاکمیت مردسالاری Gender discrimination and male-dominated governance مغایرت برخی ورزش‌ها با فرهنگ و مذهب Incompatibility of certain sports with culture and religion	موانع داخلی (عوامل فردی و فرهنگی) Internal barriers (individual and socio-cultural factors)

مشکلات مسیر حرفه‌ای‌سازی ورزش زنان در ایران

Challenges in the professionalization of women's sports in Iran

اعزام تعداد محدودی از بانوان به مسابقات، عدم انتخاب آزادانه ورزش‌ها براساس استعداد، عدم حرفه‌ای‌گری در برخی رشته‌های ورزشی، محدودیت بانوان در انتخاب و ادامه رشته ورزشی، عدم تخصص‌گرایی در حوزه ورزش زنان، آینده نامطمئن ورزش حرفه‌ای زنان، انعطاف‌پذیری اجباری با شرایط، مسیر ناهموار زنان در ورزش حرفه‌ای، عدم استعدادیابی درست، آینده نامشخص ورزش حرفه‌ای زنان، سیاست کلان نظام، قوانین محدودکننده کشور در رقابت با کشورهای خاص، محدودیت مسابقه با کشورهای خاص، نگاه غیر جدی به ورزش زنان

External barriers (legal mechanisms and international federation regulations)	عملکرد مسئولان ورزشی Performance of sports officials	بکارگیری افراد آگاه به ورزش در حوزه ورزشی، عدم حضور افراد غیرورزشی در سمت‌های ورزشی، بکارگیری افراد آگاه در سمت‌های ورزشی، انتخاب مسئولین آگاه به ورزش زنان، کم‌کاری مسئولین حوزه ورزش زنان
	تنوع فرهنگ‌ها و باورهای متضاد Diversity of cultures and conflicting beliefs	تأثیر فرهنگ در انتخاب ورزش، تأثیر موقعیت زندگی بر باورهای عامیانه، تأثیر کم باورهای عمومی در تیم ورزشی، تنوع فرهنگ‌های هر منطقه، تنوع فرهنگی و باورها
	تفکر حجاب اسلامی به عنوان نماد مذهبی Islamic hijab as a religious symbol	عدم پذیرش کامل حجاب به عنوان یک ضرورت دینی توسط جوامع بین‌الملل، نپذیرفتن حجاب توسط عده‌ای از افراد در سطح بین‌الملل، عدم‌پذیرش کامل حجاب توسط کشورهای غربی و سکولار، دیدگاه منفی افراد سطح بین‌الملل در مورد حجاب، تأثیر نگاه‌های افراد بر روحیه زنان مسلمان، معرفی حجاب به عنوان یک نماد مذهبی
	قوانین بازدارنده فدراسیون‌ها در خصوص پوشش‌های استاندارد شده Restrictive federation regulations on standardized dress codes	عدم قبول حجاب توسط فدراسیون‌ها، استفاده از حجاب به شرط ممکن بودن در برخی رشته‌ها مخالفت فدراسیون‌ها با پوشش اسلامی-ورزشی
	قوانین ضد اسلامی فدراسیون‌های بین‌الملل Anti-Islamic regulations of international federations	تضاد قوانین فدراسیون‌های بین‌المللی با ایدئولوژی و ارزش‌های ما، اسلام ستیزی، قوانین ضد اسلامی، قوانین بازدارنده فدراسیون‌ها در مورد حجاب
	تضعیف منشور المپیک بوسیله ترکیب سیاست با ورزش Weakening of the Olympic Charter by mixing politics with sports	جدا کردن آرم‌های ورزش و سیاست، مواضع ایدئولوژیکی، ذات ورزش، جداسازی اهداف سیاسی از اهداف ورزشی، منع شرکت زنان مسلمان در رقابت‌های بین-المللی به دلایل سیاسی، اهداف ورزش و المپیک
	حاکمیت تفکرات سکولاریسم Dominance of secularist ideologies	حذف عقاید افراطی جامعه از قوانین ورزشی، تفکیک باورهای قدیمی از اهداف کلی ورزش، امپریالیسم فرهنگی، تفکر غلط درباره ورزش‌های مدرن، توجه به اهداف و مزایا کلی ورزش، تعصب گرایی در ورزش
The role model patterns of Muslim women athletes	تأثیر مثبت حضور زنان مسلمان در رویدادهای بین‌المللی Positive impact of Muslim women's presence in international events	تأثیر افزایش تعداد زنان ورزشکار بر طرز تفکر جامعه در مورد ورزش زنان، رابطه پذیرش حجاب با موفقیت زنان باحجاب، آثار افزایش حضور زنان مسلمان، تأثیر افزایش حضور زنان مسلمان در رقابت‌ها بر پذیرش پوشش آن‌ها، مزایا ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان، رابطه پذیرش حجاب با موفقیت زنان باحجاب، مزایا حضور زنان در جامعه، آثار تبلیغی موفقیت زنان مسلمان در رقابت‌های بین‌المللی، مانع نبودن حجاب در مقام‌آوری زنان ورزشکار، سرمایه‌گذاری ورزش بانوان، قبول حجاب توسط برخی از فدراسیون‌ها، افزایش انگیزه، فواید روحی و روانی ورزش، آثار حضور زنان ورزشکار مسلمان در رقابت‌های بین‌الملل، افزایش اعتماد به نفس سایر زنان

تغییرات مثبت در دیدگاه جوامع و افراد در
سطح بین الملل درباره حجاب
Positive shifts in global
perspectives on hijab

درک باورهای مسلمانان توسط برخی افراد جوامع بین الملل، درک افراد بین الملل در مورد حجاب مسلمانان، رابطه میزان موفقیت زنان با حجاب با پذیرش حجاب آن ها، پذیرش تقریبی حجاب، پذیرش حجاب توسط برخی فدراسیون ها، درک باورهای مسلمانان توسط جوامع بین الملل، دیدگاه افراد بین الملل درباره حجاب، درک جوامع بین الملل از حجاب مسلمانان، پذیرفته شدن حجاب در برخی رشته های ورزشی، دیدگاه جوامع بین المللی از حجاب، درک حجاب زنان مسلمان، پذیرش حجاب مسلمانان در رقابت ها، پذیرش اعتقادات افراد در رقابت های بین المللی

استاندارد سازی لباس های ورزشی - اسلامی
Standardization of Islamic
sportswear

محدودیت های حرکتی لباس های ورزشی زنان مسلمان، پوشش بیش از حد و غیراستاندارد زنان مسلمان، لباس های نامرغوب ورزشی - اسلامی، غیراستاندارد بودن برخی لباس های ورزشی، طراحی لباس های ورزشی با کیفیت، استاندارد سازی لباس های ورزشی - اسلامی، بکارگیری طراحان لباس های ورزشی - اسلامی، رعایت پوشش رسمی فدراسیون ها، لباس ورزشی غیراستاندارد زنان ورزشکار مسلمان

اشاعه فرهنگ سازی ورزش زنان مسلمان از
طریق رسانه ها
Promoting cultural awareness of
Muslim women's sports through
media

فرهنگ سازی از طریق صداوسیما، فرهنگ سازی ورزش زنان از طریق رسانه ها، ترویج فرهنگ ورزش زنان، پذیرش اجتماعی ورزش زنان بوسیله عملکردهای رسانه ها، تبلیغات ورزش زنان از طریق رسانه ها، اطلاع رسانی ورزش زنان از طریق رسانه ها، حذف تفکرات غلط از طریق صداوسیما

اشاعه همزیستی فرهنگی
Promotion of cultural coexistence

تغییر تفکر جامعه، آزادی فردی افراد با هر دینی، هدف جهانی ورزش، انعطاف پذیری فدراسیون های بین المللی، روزرسانی برخی قوانین، فرهنگ سازی، اصلاح قوانین، تغییر برخی باورها با گذشت زمان، تاثیر گذشت زمان در پذیرش برخی قوانین مدرن ورزشی، تعدیل سازی قوانین، هدف رقابت های بین المللی، پذیرش تقریبی حجاب توسط جوامع بین الملل، دموکراسی در رقابت های بین المللی، حذف تعصبات افراطی کشورها از رویدادهای بین المللی، تغییر برخی باورهای قدیمی به مرور زمان، تعدیل سازی برخی قوانین ورزشی، اصلاح قوانین، همزیستی فرهنگی، تاثیر حرفه ای گری بر باورهای فرد

سه تم اصلی با عنوان های موانع داخلی (عوامل فردی و اجتماعی)، موانع خارجی (سازوکارهای قانونی و مقررات مجامع بین المللی)، الگوی نقش زنان مسلمان ورزشکار در جامعه می باشد که در ادامه توضیح هر یک از آن ها آمده است.

۱) موانع داخلی (عوامل فردی و فرهنگی - اجتماعی)

این تم اصلی، ۱. حاکمیت کلیشه های جنسیتی در عرف جامعه (باورهای جامعه، شرایط تاثیرگذار محیطی)، ۲. سبک زندگی (عقاید خانواده و روش زندگی حاکم در خانواده)، ۳. تبعیض جنسیتی و حاکمیت مردسالاری (عدم وجود عدالت جنسی در ورزش و سایر فعالیت ها)، ۴. مغایرت برخی ورزش ها با فرهنگ و مذهب، ۵. مشکلات مسیر حرفه ای سازی ورزش زنان در ایران (ساختار نامناسب ورزش زنان در ایران، و ...) و ۶. عملکرد مسئولان ورزشی را در بر می گیرد که به طور مختصر، هر یک از این تم ها بررسی شده است.

□ **حاکمیت کلیشه های جنسیتی در عرف جامعه:** عرف، قانونی نانوشته است که از افراد خواسته می شود در تمامی فعالیت ها بر اساس آن عمل کنند. حتی در مواردی که از نظر قانونی یا دینی مشکلی وجود ندارد، اگر از منظر عرف نادرست تلقی شود، افراد کمتری جرأت اعتراض دارند. عرف به مجموعه عادات، رفتارها و باورهایی گفته می شود که

صرف نظر از درستی یا نادرستی آن‌ها از سوی افراد یک جامعه پذیرفته می‌شود. از نام‌های دیگر عرف می‌توان به هنجار، رسم و رسومات، معیار و غیره اشاره کرد (فروتن، ۲۰۲۰). در حوزه ورزش زنان ایران، برخی ورزش‌ها به دلیل دیدگاه عرفی برای زنان و دختران نامناسب شمرده می‌شوند، حتی اگر از منظر قانونی یا شرعی مشکلی وجود نداشته باشد؛ این موضوع نشان‌دهنده وجود کلیشه‌های جنسیتی پوچ در جامعه ما است. مصاحبه‌شونده Ra1: «در کشور ما برخی مسائل وجود دارد که جزو قانون نیست ولی زنان را از ورود یا ادامه ورزش چه بصورت عادی و چه به صورت حرفه‌ای باز داشته است». مصاحبه‌شونده Sb1: «ذهنیت افراد جامعه ما بگونه‌ای است که سطح ورزشی زنان را خیلی محدود و پایین حساب می‌کنند و این باعث عدم حمایت از ورزش حرفه‌ای بانوان می‌شود».

□ سبک زندگی: خانواده و سبک زندگی هر فرد مهم‌ترین و اصلی‌ترین عامل تاثیرگذار در انتخابات فرد است مخصوصاً که اگر فرد از جنس مونث باشد. بیشتر مصاحبه‌شوندگان به این نکته در مصاحبه‌ها اشاره داشتند که چون خانواده‌های آن‌ها با ورزش کردنشان موافق بودند به این سطح از ورزش حرفه‌ای رسیدند. مصاحبه‌شونده Sj2: «خانواده‌ای که فرد در آن متولد می‌شود بسیار مهم است چرا که اگر فرد در خانواده‌ی ورزشکار به دنیا بیاید ناخودآگاه وارد عرصه ورزش و حرفه‌ای‌گری می‌شود».

□ تبعیض جنسیتی و حاکمیت مردسالاری: از دیدگاه ورزش حرفه‌ای با توجه به اینکه نوع ورزش کنونی در جهان و همچنین در ایران، بر مبنای دیدگاه مردانه و پدرسالاری تعریف شده است و نوع بازی برد و باخت در میدان‌های ورزشی برگرفته از خواسته‌های تبعیض آمیز جنسیتی است که نیروی بیشتر، قهرمانی و برد و باخت را مدنظر قرار دارد، ورزشکاران و مربیان متقاضی کسب مقام‌های بالاتر و افزایش هویت ورزشی و تقویت آن، باید دیدگاه‌های مربوط به هویت جنسیتی و صفت‌های آن را در زنان و مردان ورزشکار تقویت کنند. بهتر است نوع نگاه به ورزش بخصوص ورزش حرفه‌ای از دیدگاه سنتی و مردسالارانه به دیدگاه همکاری تغییر یابد (جواهری و همکاران، ۲۰۲۱). نوع نگاه مردسالارانه سبب افزایش تبعیض جنسیتی و تشدید دیدگاه جنسیتی می‌شود. مصاحبه‌شونده Nb2: «به نظر من همیشه یک تبعیضی برای ورزش زنان در جامعه ما از قدیم وجود داشته و الان هم وجود دارد مثل عدم تمایل حامیان مالی برای حمایت از ورزش زنان نسبت به مردان».

□ مغایرت برخی ورزش‌ها با فرهنگ و مذهب: تقریباً همه شرکت‌کنندگان در مصاحبه به این نقطه اشاره داشتند که اغلب ورزش‌های مدرن، توسط جامعه ما رد شده و هیچگونه مسابقات و حمایت از طرف جامعه ما نسبت به آن ورزش‌ها وجود ندارد. حتی جامعه ما به زنان ورزشکار ما اجازه شرکت در رقابت‌های بین‌المللی آن ورزش را نمی‌دهد با وجود اینکه سایر زنان مسلمان از سایر کشورها در آن رقابت‌ها شرکت می‌کنند و علت این امر شاید به مدل فرهنگ جامعه ما برمی‌گردد. مصاحبه‌شونده Zt4: «تعداد زیادی رشته‌های ورزشی هستند که با فرهنگ جامعه ما مغایرت داشته و حضور زنان در آن رشته‌ها خیلی کم یا اصلاً حضوری ندارند».

□ مشکلات مسیر حرفه‌ای سازی ورزش زنان در ایران: اکثر مصاحبه‌شونده‌ها این مشکلات را نه تنها مانعی برای ورود زنان به ورزش‌های حرفه‌ای نام بردند بلکه گاهی برخی از ورزشکاران حرفه‌ای بنا به دلیل این مشکلات، عرصه‌ی حرفه‌ای‌گری را به کلی کنار گذاشتند. مصاحبه‌شونده Ra4 درباره یکی از مشکلات مسیر حرفه‌ای زنان ورزشکار در ایران بیان می‌کند که: گاهی بانوان ورزشکار با تکرار مکرر تمرینات و اعزام نشدن به مسابقات، انگیزه خود را از دست داده و حتی گاهی مسیر ورزشی خود را ادامه نمی‌دهند.

□ عملکرد مسئولان ورزشی: هنوز هم ورزش حرفه‌ای زنان در جامعه ایران به طور کامل جا نیفتاده است. در مصاحبه‌های انجام شده زنان ورزشکار حرفه‌ای به انتخاب مسئولین و سرمداران حوزه ورزش زنان اشاره دارند که گاهی این مسئولین از ورزش دور هستند و اطلاعات و تجربه‌ی کافی در مورد ورزش حرفه‌ای ندارند و تصمیماتی که این

دسته از مسئولین می‌گیرند متأسفانه از روی احساسات و تعصبات بیش از حد خود هست همان‌طور که مصاحبه‌شوندگان اشاره داشتند؛ مصاحبه‌شونده Shs 10: ورزش مدرن می‌تواند وارد فرهنگ زندگی ما بشود به شرطی که سردمدارانی که در آن سمت‌ها هستند و نظارت می‌کنند، عاقلانه‌تر تصمیم بگیرند و این دو را باهم به تعادل و تعامل برسانند. مصاحبه‌شونده Zf10: «در خیلی از رشته‌های ورزشی، متأسفانه کسانی در کرسی ریاست هستند که هیچ آگاهی و سواد ورزشی و مهمتر از آن‌ها سواد مدیریت ورزش ندارند».

۲) موانع خارجی (ساز و کارهای قانونی و مقررات مجامع بین‌المللی)

این تم، شامل ۶ تم سازمان‌دهنده‌ی؛ ۱. قوانین بازدارنده فدراسیون‌ها در خصوص پوشش‌های استاندارد شده، ۲. قوانین ضد اسلامی فدراسیون‌های بین‌المللی، ۳. تفکر حجاب اسلامی به عنوان نماد مذهبی، ۴. تضعیف منشور المپیک بوسیله ترکیب سیاست با ورزش، ۵. تنوع فرهنگ‌ها و باورهای متضاد، و ۶. حاکمیت تفکرات سکولاریسم بودند.

□ **قوانین بازدارنده فدراسیون‌ها در خصوص پوشش‌های استاندارد شده:** پوشش‌های استاندارد و مورد تأیید فدراسیون‌ها غالباً بدون در نظر گرفتن حجاب اسلامی طراحی شده است، که این امر چالش مهمی برای ورزشکاران ما ایجاد کرده است. حتی در برخی موارد، با وجود اینکه ورزشکاران ما لباس‌های استاندارد و مورد تأیید فدراسیون‌ها را به تن داشتند، پوشش آن‌ها با اعتراض مواجه شده و مانع از حضورشان در رقابت‌ها شده‌اند، در حالی که حجاب آن‌ها تنها یک لایه اضافه بر لباس‌های مورد تأیید فدراسیون‌ها بوده است (فرازانی و جوانرودی، ۲۰۲۰). مصاحبه‌شونده Zf12: در اکثر رشته‌های ورزشی بالخصوص ورزش‌های مدرن، عدم قبول پوشش زنان مسلمان مانع از حضور آن‌ها در رقابت‌های بین‌المللی آن رشته شده است. مصاحبه‌شوند Mt7: «در مسابقات جهانی کاراته که دختران ما مقام اول را کسب کردند، اما به خاطر حجابشان آن‌ها را حذف کردند و این یک حالت غرض‌ورزانه داشت برای اینکه جلوی آن‌ها را بگیرند. اصلاً وقتی-که می‌بینند حریفشان مسلمان هست و نفر اول می‌شود اولاً که می‌خواهند مدال او را بگیرند که کشور خودشان پیروز شود، ثانیاً گاهی آن‌قدر تعصب دارند که نمی‌خواهند به هیچ عنوان اسلام تبلیغ شود، به این شکل که یک فرد زن مسلمان هست و هم در این حد می‌تواند پیشرفت کند».

□ **قوانین ضد اسلامی فدراسیون‌های بین‌المللی:** در حوزه ورزش، قوانین بین‌المللی ممکن است با برخی اصول و مقررات اسلامی در تعارض قرار گیرند. این تعارض ممکن است به دلیل تفاوت در تفسیر قوانین و مقررات و همچنین ارزش‌ها و معتقدات مذهبی ایجاد شود. به عنوان مثال، برخی رویدادهای ورزشی ممکن است در روزهای برگزار شوند که با تاریخچه‌ها و مقدسات مذهبی برخی از جوامع اسلامی در تضاد باشند. همچنین، قوانین ورزشی بین‌المللی برای رقابت‌های جنسیتی و تعیین جنسیت ورزشکاران تعریف‌هایی دارند که ممکن است با آراء و اصول اسلامی در این زمینه تفاوت داشته باشند. مصاحبه‌شونده Rn5 بیان کرد: «به نظر من برخی قوانین رشته‌های ورزشی مدرن با هدف آسیب رساندن به فرهنگ و اعتقادات ماست چرا که اغلب قوانین این ورزش‌ها در تضاد کامل با قوانین جامعه و فرهنگ ما بوده است».

□ **تفکر حجاب اسلامی به عنوان نماد مذهبی:** در گذشته اکثر فدراسیون‌های ورزشی حجاب را به عنوان نماد مذهبی مسلمانان می‌شناختند نه یک امر واجب و شرعی. مصاحبه‌شونده Ra12: در رقابت‌های بین‌المللی برخی کشورها حجاب و پوشش زنان مسلمان را پذیرفته و برخی دیگر نمی‌پذیرند و آن را به عنوان یک نماد تبلیغاتی تصور می‌کنند. مصاحبه‌شونده Eeb1: «در یکی از مسابقات یک دختر چادری بعد از پیروزی به جای بلند کردن پرچم کشور، چادر خودش را روی شونه‌هایش گذاشت و آن را تبلیغ کرد، به نظر من کار او بی‌نهایت افراطی بود چون ورزش یک محیط آزاد هست و هر کس دین و اعتقادات خودش را دارد».

□ تضعیف منشور المپیک به وسیله ترکیب سیاست با ورزش: منشور المپیک که بر اساس ایدئولوژی المپیزم، یک فلسفه اجتماعی جهانی و سکولار است، به منظور حفظ اصول عدالت، تفاهم و همبستگی در حوزه ورزش تدوین شده است. با این حال، وقتی که سیاست و تحریم‌ها به حوزه ورزشی و قوانین آن دخالت می‌کنند، هدف جهانی المپیک به کلی زیر سؤال می‌رود، زیرا همه‌ی افراد، اعتقادات و باورهای متفاوتی دارند. مانند موضوع تحریم‌های ورزشی و عدم صدور ویزا علیه ورزش و ورزشکاران ایران که نمونه‌ای است که کشورها سیاست خود را در رویدادهای ورزشی اعمال می‌کنند و این موضوع بر تحقق اهداف اصلی المپیک تأثیر منفی می‌گذارد. تحریم‌های ورزشی می‌توانند موجب محرومیت ورزشکاران و عدم شرکت آن‌ها در رقابت‌های بین‌المللی شوند، که این باعث نارضایتی و ناعدالتی در حوزه ورزش می‌شود. بنابراین، لزوم رعایت اصول منشور المپیک و جدا نگه داشتن سیاست‌ها از حوزه ورزشی ضروری است تا هدف اصلی المپیک، یعنی ارتقای همبستگی و انسجام جهانی از طریق ورزش، تحقق یابد (احمدی و همکاران، ۲۰۲۲). مصاحبه‌شونده Fch3: «سیاست را نباید وارد ورزش کرد چون ورزشکار از نظر من فردی است که با جان و دل در حال تمرین و تلاش برای رسیدن به هدفش می‌باشد».

□ تنوع فرهنگ‌ها و باورهای متضاد: هر کشور، و حتی مناطق مختلف در یک کشور، دارای باورها و فرهنگ‌های متفاوتی است. المپیک و سایر رقابت‌های بین‌المللی پذیرای افراد با تنوع فرهنگی، نژادی، جنسی و سایر ویژگی‌های متفاوت هستند. مصاحبه‌شونده Fj4: فرهنگ هر کشوری متفاوت بوده حتی آن‌هایی که یک دین دارند.

□ حاکمیت تفکرات سکولاریسم: امروزه در رویدادهای بین‌المللی بیشترین تأکید بر پذیرش آزادی افراد با هر دینی و به اصطلاح، حاکمیت سکولاریسم است؛ به گونه‌ای که مذهب و باورهای متفاوت افراد و کشورها از رویدادهای ورزشی و قوانین مربوط به آن جدا نگه داشته می‌شوند. زیرا در غیر این صورت، رقابت کشورها با افکار و عقاید متنوع امکان‌پذیر نخواهد بود. مصاحبه‌شونده Ps9: «گاهی اوقات، جو حاکم بر رویدادهای بین‌المللی - که سعی در ایجاد برابری کامل دارد - باعث می‌شود کشورها از تعصبات افراطی ناشی از فرهنگ و اعتقادات قدیمی فاصله بگیرند؛ این تغییر در فرهنگ کشورها مشاهده می‌شود، نه تغییر در ذات دین».

۳) الگوی نقش زنان مسلمان ورزشکار

حضور زنان ورزشکار مسلمان در رقابت‌های بین‌المللی ورزشی تأثیرات مهمی بر جوامع و جوانان مسلمان دارد. این حضور موجب تغییر تصویر عمومی از زنان مسلمان، الهام‌بخشی و رهبری برای سایر زنان، تعاملات فرهنگی و ارتقاء همبستگی جامعه، ترویج ارزش‌های ورزشی و تغییر در ساختارهای اجتماعی می‌شود. در کل، زنان ورزشکار مسلمان با حضور در رقابت‌های بین‌المللی ورزشی به توسعه و ارتقا نقش زنان در جوامع و تقویت همبستگی اجتماعی کمک می‌کنند (دان، ۲۰۱۶). این دسته را ۵ تم سازمان‌دهنده‌ی؛ ۱. تأثیر مثبت حضور زنان مسلمان در رویدادهای بین‌المللی، ۲. تغییرات مثبت در دیدگاه جوامع و افراد در سطح بین‌الملل درباره حجاب، ۳. استانداردسازی لباس‌های ورزشی-اسلامی، ۴. اشاعه فرهنگ‌سازی ورزش زنان مسلمان از طریق رسانه‌ها و ۵. اشاعه همزیستی فرهنگی، فرا می‌گیرد.

□ تأثیر مثبت حضور زنان مسلمان در رویدادهای بین‌المللی: امروزه به دلیل افزایش تعداد زنان ورزشکار با پوشش اسلامی، برخی فدراسیون‌های ورزشی پوشش خاص این زنان را در رشته‌ها و رقابت‌ها پذیرفته و اجازه شرکت آن‌ها را می‌دهند (کنوستر و راکهیل، ۲۰۲۱). مصاحبه‌شونده Shs13: «در گذشته به دلیل حضور اندک زنان مسلمان در رقابت‌های ورزشی سایر کشورها پوشش ما را نمی‌پذیرفتند اما امروزه با افزایش موفقیت بانوان ما در رقابت‌های

¹ Dun

² Knoester and Rockhill

حرفه‌ای، پوشش ما را پذیرفته و برای آن احترام قائل‌اند. از تاثیرات مثبت دیگر حضور زنان مسلمان در رقابت‌ها، می‌توان به اثر الگویی این زنان موفق ورزشکار بر سایر زنان و دختران مسلمان اشاره کرد و دیدگاه مانع بودن حجاب برای فعالیت‌های ورزشی را به مرور کم رنگ و از بین برد.

□ **تغییرات مثبت در دیدگاه جوامع و افراد در سطح بین‌الملل درباره حجاب:** حضور با اقتدار زنان مسلمان در عرصه رقابت‌ها و موفقیت‌های آن‌ها باعث شده تا افراد و جوامع بین‌المللی، درک بهتری از پوشش و باورهای آنان کسب کنند (فرزادفر، ۲۰۱۹). مصاحبه شونده Rn7 در این باره بیان می‌کند: «در یکسری از بازی‌های آسیا در مسابقات کبدی روسری یکی از دختران بازیکنان رو زمین افتاد و داور مرد (که یک فرد خارجی بود) کت خود را روی سر آن دختر گذاشت و موهایش را پوشاند».

□ **استانداردسازی لباس‌های ورزشی-اسلامی:** استفاده از لباس‌های اسلامی در ورزش به معنای استفاده از پوشش‌های بی‌کیفیت برای حجاب نیست؛ بلکه لباس‌های اسلامی باید از کیفیت و تنوع مناسبی برخوردار بوده و محدودیت‌زا نباشند. بی‌کیفیتی لباس‌های ورزشی اسلامی، مانعی برای حجاب در ورزش محسوب نمی‌شود. کشورهای اسلامی باید با بهره‌گیری از طراحان زبده، لباس‌های ورزشی اسلامی استاندارد و باکیفیتی تولید کنند. البته، با افزایش جمعیت زنان ورزشکار، تولیدکنندگان لباس ورزشی به فکر طراحی لباس‌های ورزشی اسلامی خواهند بود (بحرین والا، ۲۰۲۲). مصاحبه‌شونده Nb12: شاید اگر ما طراحان زبده‌ای برای لباس‌های اسلامی در هر رشته‌ای داشته باشیم بانوان ما بتوانند در هر رشته‌ی ورزشی که علاقه و استعداد دارند شرکت و موفقیت‌های بیشتری بدست بیاورند.

□ **اشاعه فرهنگ‌سازی ورزش زنان مسلمان از طریق رسانه‌ها:** شاید جای اغراق نباشد که رسانه‌ها را مهم‌ترین ابزار اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی نامید. رسانه‌ها به اشکال مختلف، در اختیار همه‌ی افراد (جامعه و سطح بین‌الملل) هستند. انتشار و ترویج ورزش زنان مسلمان از طریق این رسانه‌ها، مهم‌ترین عامل در پذیرش و درک مسئله حجاب در میان جوامع بین‌المللی به‌شمار می‌آید (جواری و همکاران، ۲۰۲۲).

□ **اشاعه همزیستی فرهنگی:** هدف رقابت‌های بین‌المللی و المپیک، ایجاد فضایی است که در آن تمام جوامع و افراد، بدون توجه به تفاوت‌های دینی، رسوم، نژاد، جنسیت و سیاست، بتوانند در کنار یکدیگر به ورزش بپردازند؛ به عبارتی، محور آن آشتی و همبستگی جهانی است. بر اساس نظرات اکثر ورزشکاران مصاحبه‌شونده، دولت‌ها بایستی این هدف را جدی بپذیرند و روابط دیگر را از این حوزه جدا نگه دارند تا همزیستی فرهنگی با احترام به هر فرهنگ بهبود یابد. مصاحبه‌شونده Mt10: «در سال‌های قبل فدراسیون‌ها حجاب زنان مسلمان را در رقابت‌ها قبول نمی‌کردند اما امروزه نوعی دموکراسی در رقابت‌های بین‌المللی بوجود آمده که هر فردی با هر رنگ، دین، فرهنگ و غیره می‌تواند در رقابت‌ها شرکت کند».

بحث

پژوهش حاضر، به منظور مطالعه و واکاوی چالش‌های پیش روی زنان ورزشکار استان آذربایجان شرقی در رویدادهای ورزشی بین‌المللی انجام گرفته است. براساس یافته‌های پژوهش حاضر، گفته‌های افراد مصاحبه‌شونده در سه مضمون اصلی جای گرفته‌اند: موانع داخلی (عوامل فردی و فرهنگی-اجتماعی)، موانع خارجی (سازوکارهای قانونی و مقررات مجامع بین‌الملل) و الگوی نقش زنان مسلمان ورزشکار. هر یک از این مضامین نشان‌دهنده شیوه‌ای خاص از چالش‌های پیش روی ورزشکاران استان آذربایجان شرقی می‌باشد. با تجزیه و تحلیل این سه تم، دریافتیم که افراد از بدو تولد از نظر جنسی و کارکردی

تقسیم‌بندی می‌شوند. همچنین، در خانواده و جامعه، بر اساس جنسیت، ذهنیتی نسبت به کودکان شکل می‌گیرد که حتی در بزرگسالی نیز تأثیرگذار است. علاوه بر تبعیض جنسیتی موجود، در صورتی که فرد زن باشد، اکثر قوانین اجتماعی و الزامات مذهبی به‌طور خاص برای او تنظیم شده‌اند که در تمامی جنبه‌های زندگی شخصی، از جمله در حوزه ورزش و رشته‌های ورزشی، تأثیرگذار هستند.

یکی از چالش‌های بزرگ این افراد، عبور از نقش‌های جنسیتی سنتی و انتظارات اجتماعی است. عادات فرهنگی عمیقاً ریشه‌دار، زنان را به نقش‌های خانگی محدود می‌کند و مشارکت فعال آنان در ورزش را کاهش می‌دهد. این موضوع تعارض قابل توجهی بین آرزوهای ورزشی زنان و انتظاراتی است که توسط خانواده و جامعه بر آنان تحمیل می‌شود. در نتیجه، بسیاری از ورزشکاران با استعداد به دلیل وظایف خانوادگی، فرصت‌های آموزش و مشارکت در رقابت‌های ورزشی خود را محدود می‌کنند. بنابراین، تنها تعداد کمی از بانوان در مسیر ورزش حرفه‌ای گام برمی‌دارند؛ البته این در صورتی است که فعالیت آن‌ها با خواست و باورهای جامعه مطابقت داشته و همچنین خانواده نیز از این مسیر حمایت نمایند. علاوه بر این، عملکردهای منفی افراد مردسالار، همچون تعیین ضوابط سخت در پوشش ورزشی که از استانداردهای بهینه فاصله دارد، محدودیت‌هایی در حرکت و عملکرد زنان ایجاد می‌کند. علاوه بر این، زنان مسلمان ممکن است با تهدیدها و فشارهایی از سوی افراد یا گروه‌های متعصب مواجه شوند که مانع از مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های ورزشی می‌شود و فضای امن و حمایتی برای حضورشان در رقابت‌ها را محدود می‌کند (فیستر، ۲۰۱۰). تلاقی عقاید مذهبی و فرهنگی سبب تعارض در فعالیت‌های ورزشی و عملکرد مذهبی می‌شود. دلایل پیچیده این تعارض، می‌تواند دامنه تلاش‌های ورزشی زنان مسلمان را محدود و مانع توسعه و پیشرفت آن‌ها شود.

چالش کلی بعدی مربوط به ساز و کارهای قوانین بین‌الملل و نوع عملکرد آن‌ها است. بحث تحریم‌های اجتماعی تأثیر قابل توجهی بر توسعه و موفقیت ورزشکاران مسلمان زن، به ویژه در کشورهایی مانند ایران، دارند. مشکلات اقتصادی، ناپایداری سیاسی و تحریم‌های بین‌المللی به‌طور جدی بر توسعه و پیشرفت ورزشکاران زن مسلمان تأثیر می‌گذارد. تحریم‌های ورزشی علیه زنان ایرانی موضوعی پیچیده و مورد بحث قرار گرفته است. برخی از افراد و سازمان‌ها این تحریم‌ها را به عنوان تنبیهی برای تخطی از حقوق زنان و تبعیض جنسیتی در نظام ورزشی ایران می‌دانند (علوی و همکاران، ۲۰۲۱). در حالی که دیگران معتقدند این محدودیت‌ها بر اساس قوانین، سیاست‌های محلی و فرهنگی و حفظ ارزش‌ها و باورهای دینی جامعه ایران اعمال می‌شود. برای بحث در مورد تحریم‌های ورزشی زنان ایران، دیدگاه‌های مختلف و متناقض وجود دارد و نتیجه‌گیری کلی بسیار پیچیده است. در هر صورت، تحریم‌های ورزشی زنان ایرانی ممکن است تأثیرات متعددی را بر ورزشکاران و جامعه ورزشی ایران داشته باشند. این تحریم‌ها می‌توانند مانع تحقق شکوفایی پتانسیل و استعداد ورزشی زنان ایرانی در رقابت‌های بین‌المللی و دستیابی به سطح حرفه‌ای در ورزش شوند. علاوه بر این، می‌تواند باعث نارضایتی و اعتراضات درونی و بین‌المللی درباره حقوق زنان و تبعیض جنسیتی شود.

علاوه بر این، در بحث قوانین بین‌الملل، در گذشته‌های نه چندان دور قوانین فدراسیون‌ها با هدف جهت‌دهی جذاب کردن ورزش‌های بانوان با استفاده از لباس‌های جذاب زنانه بود و قوانین تصویبی فدراسیون‌ها اغلب در همین جهت بود. یکی از پیشنهادات مطرح شده به فیفا برای جذاب‌تر کردن بازی این بود که اگر زنان بازیکن شورت‌های کوچک‌تر و تنگ‌تری بپوشند، فوتبال زنان بسیار جذاب‌تر خواهد بود (کوکس، ۲۰۱۷). پوشش استاندارد شده اغلب توسط فدراسیون‌ها طراحی می‌شود بدون آن‌که حجاب اسلامی مورد توجه قرار گیرد؛ این موضوع چالش بزرگی برای زنان مسلمان ورزشکار ایجاد می‌کند و با اهداف منشور المپیک در سطح جهانی مغایرت دارد. در جهت این اتفاقات برخی از کشورهای اسلامی مانند ترکیه سیاستی در پیش گرفتند (همان سیاست حاکم در رقابت‌های بین‌المللی) که در آن سیاست بعثت کمرنگ شدن تعصبات مذهبی طبقات متوسط

در شهرهای بزرگ، یک جو مثبت برای ورزش‌های زنان فراهم شد (فایستر و حاجی سافتاووگلو، ۲۰۱۶). طبق گفته‌های ینیلمز و چلیک تعداد ورزشکاران زن ترکیه در ده سال گذشته افزایش یافته است (ینیلمز و چلیک، ۲۰۲۰). البته ناگفته نماند که دین اسلام به هیچ وجه مخالف با ورزش نیست، بلکه اهمیت زیادی به قدرت بدنی و فعالیت‌های ورزشی می‌دهد اما تحت تأثیر سایر عوامل محدودکننده فرهنگی قرار گرفته است و در برخی کشورهای مسلمان، اسلام گرایان افراطی با تحریف این دستور اسلام در رابطه با ورزش و فعالیت بدنی برای زنان مانع فعالیت زنان و حضور آن‌ها در میادین ورزشی می‌شوند (سفیر، ۱۹۸۵). ترکیه با اتخاذ چنین سیاستی، محدودیت‌های اجتماعی و تابوهایی که بر فعالیت زنان تأثیر می‌گذاشتند را کاهش داد؛ اما برخی از کشورهای اسلامی، از جمله ایران و عراق، با چنین سیاستی مخالف هستند.

نتیجه‌گیری کلی و پیام مقاله

پژوهش نشان می‌دهد که زنان ورزشکار مسلمان در مواجهه با موانع داخلی ناشی از کلیشه‌های جنسیتی و محدودیت‌های فرهنگی-اجتماعی به‌طور همزمان با چالش‌های خارجی مربوط به قوانین و مقررات بین‌المللی، برای دستیابی به حضور معنادار در عرصه‌های رقابتی باید راهکارهایی نوین بیابند. مهم‌ترین دستاورد این مطالعه، ظهور الگوی نقش بانوان موفق در بین‌الملل به عنوان عاملی کلیدی در تغییر نگرش‌های محدودکننده است؛ حضور هرچه بیشتر آن‌ها نه تنها اثبات می‌کند که موانع موجود قابل شکستن هستند، بلکه زمینه‌ای برای بازنگری سیاست‌ها و حمایت از عدالت جنسیتی در ورزش فراهم می‌آورد. این یافته‌ها پیام روشنی دارند: با هماهنگی در سطح فرهنگی، قانونی و ورزشی، آینده‌ای روشن‌تر و مشارکت برابر برای زنان ورزشکار احتمال‌پذیرتر است.

محدودیت‌ها

با وجود دستاوردهای این پژوهش در شناسایی و تحلیل چالش‌های مرتبط با موانع داخلی، خارجی و نقش الگوی زنان ورزشکار مسلمان، محدودیت‌های اصلی شامل نمونه‌گیری محدود به استان آذربایجان شرقی، تنوع ناکافی داده‌های کیفی و تأثیر مستقیم متغیرهای فرهنگی و قانونی بر تعمیم‌پذیری نتایج از جمله مسائلی هستند که در این مطالعه مشاهده شده‌اند.

پیشنهاد برای مطالعات آتی

پیشنهاد می‌شود به مطالعه چگونگی تأثیر قوانین داخلی بر ورزش زنان مسلمان پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود به مطالعه تأثیر عرف رایج در جامعه، بر ورزش زنان پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود به تأثیر مدل نقش ورزشکاران زن در جامعه پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود به مطالعه چگونگی تأثیر قوانین بین‌المللی بر ورزش زنان مسلمان پرداخته شود.

ملاحظات اخلاقی

رعایت دستورالعمل‌های اخلاقی

تمامی دستورالعمل‌های مربوط به اخلاق در پژوهش رعایت شده است.

منابع مالی

هزینه‌ها به صورت شخصی توسط نویسندگان پرداخت شده است.

مشارکت نویسندگان

سهام مشارکت نویسندگان به یک اندازه بوده است.

تعارض منافع

هیچگونه تضاد منافی صورت نگرفته است.

¹ Hacisoftaoğlu

² Yenilmez & Çelik

³ Sfeir

تقدیر و تشکر

نویسندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند از همکاری تمامی افراد شرکت‌کننده در این پژوهش تشکر و قدردانی نمایند.

References

- Ahmadi, H., Akhavan Kazemi, M., & Abolfathi, M. (2022). Political Sociology of Sport: Identifying and Prioritizing the Factors Linking Politics and Sport. *Political Sociology of Iran*, 5(8), 2583-2603. [<http://doi.org/10.30510/psi.2022.316182.2695>] [In Persian]
- Alavi, S., Pourzare, M., Farzad, G., & Mahmoudi, A. (2021). The Consequences of International Sanctions on the Sports Industry. *Applied Research in Sport Management*, 10(1), 115-125. [<http://doi.org/10.30473/arism.2021.7985>] [In Persian]
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative research*, 1(3), 385-405. [<https://doi.org/10.1177/146879410100100307>]
- Ayub, A. (2011). A Closer Look at FIFA's Hijab Ban. *The SAIS Review of International Affairs*, 31(1), 43-50. [<http://doi.org/10.1353/sais.2011.0010>]
- Bahrainwala, L., & O'Connor, E. (2022). Nike unveils Muslim women athletes. *Feminist Media Studies*, 22(3), 469-484. [<https://doi.org/10.1080/14680777.2019.1620822>]
- Benn, T., & Dagkas, S. (2012). The Olympic Movement and Islamic culture: conflict or compromise for Muslim women? *International Journal of Sport Policy and Politics*, 5(2), 281-294. [<https://doi.org/10.1080/19406940.2012.656677>]
- Cox, M., Dickson, G., & Cox, B. (2017). Lifting the veil on allowing headscarves in football: A co-constructed and analytical autoethnography. *Sport Management Review*, 20(5), 522-534. [<https://doi.org/10.1016/j.smr.2016.10.007>]
- Daulton, J. (2013). The evolution of gender equality in intercollegiate sports. *Skyline-The Big Sky Undergraduate Journal*, 1(1), 7. [[Link](#)]
- Dickson, G., Phelps, S., & Waugh, D. (2010). Multi-level governance in an international strategic alliance: The plight of the Phoenix and the Asian football market. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 22(1), 111-124. [<https://doi.org/10.1108/13555851011013191>]
- Donnelly, P. (1996). Prolympism: Sport monoculture as crisis and opportunity. *Quest*, 48(1), 25-42. [<http://doi.org/10.1080/00336297.1996.10484176>]
- Dun, S. (2016). Role models in the media and women's sport participation in Qatar. *Nidaba*, 1(1), 48-58. [[Link](#)]
- Faraziani, F., & Javanroodi, M. (2020). A Comparative Study of Measuring the Tendency of Female Athletes to Use Hijab in Iran and Selected Arab Countries. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*, 7(3), 107-116. [<http://doi.org/10.30473/fmss.2021.56656.2236>] [In Persian]
- Farzadfar, M., Yoosefy, B., & Bahrami, S. (2019). Identifying the National and International Social Consequences of Muslim Women Athlete's Accomplishment in International Sporting Events. *Journal of Sport Management and Development*, 8(3), 182-195. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2019.3878>] [In Persian]
- Feizabadi, M. S., Delgado, F., Khabiri, M., Sajjadi, N., & Alidoust, E. (2015). Olympic Movement or Diplomatic Movement? The role of Olympic Games on development of international relations. *Journal of Sports Science*, 3, 186-194. [<http://doi.org/10.13140/RG.2.1.4497.3604>]
- Foroutan, Y. (2020). Gender Stereotypes in Iran based on the Socio-Demographic Approach. *Journal of Applied Sociology*, 31(3), 97-120. [<http://doi.org/10.22108/jas.2020.117540.1712>] [In Persian]

- Gheshmi Meimand, A., Pourkiani, M., & Rahmati, M. M. (2019). Thematic Analysis of the Culture of Sport in Iran. *Journal of Sport Management and Development*, 8(2), 118-128. [<http://doi.org/10.22124/jsmd.2019.3723>] [In Persian]
- Hamzeh, M. (2017). FIFA's double hijabophobia: A colonialist and Islamist alliance racializing Muslim women soccer players. *Women's Studies International Forum*, 63, 11-16. [<http://doi.org/10.1016/j.wsif.2017.06.003>]
- Harkness, G. (2012). Out of Bounds: Cultural Barriers to Female Sports Participation in Qatar. *The International Journal of the History of Sport*, 29(15), 2162-2183. [<http://doi.org/10.1080/09523367.2012.721595>]
- Hoseini, S.A., Razavi, S.M.H., Amirnejad, S., & Hoseini, S.E. (2022). Designing A Gender Equality Model In Iranian Sports (With Emphasis On Championship And Professional Sports). *Journal of Sport Management and Development*, 11(1), 185-207. [<https://doi.org/10.22124/JSMD.2022.6295>] [In Persian]
- Javaheri, A., Raghfar, H., & Abazari, Y. (2021). A Critical Analysis of Theories of Gender Equality in Sport and the Challenges Ahead. *Sociological Review*, 27(2), 111-131. [<http://doi.org/10.22059/jsr.2021.81420>] [In Persian]
- Javani, V., Aghajani, F., & Alemi, M. (2022). The Impact of Media on Gender Stereotypes in Women's Sports. *Journal of Woman in Culture and Arts*, 14(1), 57-72. [<http://doi.org/10.22059/jwica.2022.332840.1701>] [In Persian]
- Knoester, C., & Rockhill, C. (2021). Multiculturalism and antiracism in Sports? US public opinions about Native American team names and mascots and the use of hijabs in sports. *Socius*, 7, 23780231211028681. [<http://doi.org/10.1177/23780231211028681>]
- Yenilmez, M. I., & Celik, O. B. (2020). The Difference between Male and Female Sport Participation in Turkey: Determination Always Finds a Way. *Sport Mont*, 18(2), 107-112. [<http://doi.org/10.26773/smj.200601>]
- Lincoln, Y., & Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry*. SAGE Publications. [[Link](#)]
- Mirshekaran, Z., Bahrololoum, H., & Bagheri, H. (2020). Investigating the factors affecting the development of Iranian women's sport championship. *Contemporary Studies On Sport Management*, 9(18), 1-14. [<http://doi.org/10.22084/smms.2020.20201.2465>] [In Persian]
- Nazari, S., Ramezaninejad, R., Goharrostami, H.R., & Rahmati, M.M. (2025). Analyzing the dominant approaches women's sports with an emphasis on gender analysis. *Journal of Sport Management and Development*, 14(1), 71-94. [<https://doi.org/10.22124/jsmd.2023.23886.2775>] [In Persian]
- Pfister, G., & Hacısoftaoğlu, I. (2016). Women's Sport as a Symbol of Modernity: A Case Study in Turkey. *The International Journal of the History of Sport*, 33(13), 1470-1482. [<https://doi.org/10.1080/09523367.2017.1293045>]
- Pfister, G. (2010). Outsiders: Muslim women and Olympic games—barriers and opportunities. *The International Journal of the History of Sport*, 27(16-18), 2925-2957. [<http://doi.org/10.1080/09523367.2010.508291>]
- Prouse, C. (2013). Harnessing the hijab: the emergence of the Muslim Female Footballer through international sport governance. *Gender, Place & Culture*, 22(1), 20-36. [<https://doi.org/10.1080/0966369X.2013.832664>]
- Ryan, I., & Dickson, G. (2016). The invisible norm: An exploration of the intersections of sport, gender and leadership. *Leadership*, 14(3), 329-346. [<https://doi.org/10.1177/1742715016674864>]
- Hareuveny, O., & Blanga, Y.U. (2022). Between the sacred and the profane: conflicts between football and sharia in Iran. *Middle Eastern Studies*, 59(4), 640-664. [<https://doi.org/10.1080/00263206.2022.2112674>]

Sfeir, L. (1985). The status of Muslim women in sport: conflict between cultural tradition and modernization. *International Review for the Sociology of Sport*, 20(4), 283-306. [<https://doi.org/10.1177/101269028502000404>]

Yenilmez, M.I. (2021). Gender inequality and female sports participation in Turkey. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine*, 33(1), 27-41. [<http://doi.org/10.18276/cej.2021.1-03>]